

Gál László:

Egy istenhit az ősi magyar hitvilágban

„Jaj annak a népnek, melynek történelmét mások írják” (Seneca)

Magyar őseink hitvilága nagyrészt ismeretlen az emberek előtt, mivel csak egységet nem alkotó mozaikokban maradt fenn.

Az ősi, belső-ázsiai vallási világkép a magyar nép mentalitásában még a mai napig ott él, töredékei megtalálhatóak a néphit, a népszokások, a népmesék körében. Összefoglaló néven ezt nevezzük „magyar mitológiának”.

A mitológia szó eredeti jelentése „titkos beszéd,” mely olyan dolgokra vonatkozott, amelyeket az ember nem tudott kifejezni, megmagyarázni. Származtatott jelentése a „hitrege”, mely a hajdan volt hitvilágba enged bepillantani, az Isten, az ember és a lét kérdéseire keresi a magyarázatot. Ezek soha nem légből kapott dolgok, hanem egy titokzatos ismeretanyag, amelyeket beláthatatlan időken át generációk adtak át egymásnak.

Őseink hitvilágába ugyanakkor bepillantást engednek a különböző régészeti feltárások is, valamint a korabeli auktorok, a huszonnegyedik óra után fennmaradt hiedelem-töredékek. Ám ősi, immár elveszett csodálatos vallásunk és hitvilágunk egészét már senki nem tudja rekonstruálni és megismerni. Amint az a fentiekben is leíratott, mindössze csak apró mozaikokból tudunk következtetni arra, ami elveszett. Köszönhető mindez az elmúlt ötven év átkos korszakának és napjaink liberalizált, másságot és mindent elfogadó elkorcsosult politikusainak, vezetőinek, diktátorainak.

Istennek hála azonban, hogy bár a testet megölhetik, a lelket nem. A magyar nép egy-egy kicsiny szigetén ezért még a mai napig is ott él a mentalitásunkban és a legfelső lényhez való sajátos viszonyunkban egy jelenség, melyet úgy szoktunk emlegetni: „mi magyarul vagyunk keresztények”¹.

Az ősi magyar hitvilágról a történelemkönyvek sajnálatos módon igencsak felületesen és hiányosan számolnak be. A legtöbb esetben mindössze annyit írnak, hogy halászó, vadászó, gyűjtögető életmódot folytató, pogány nép, melynek eredete valahová a finn-ugor néphez köthető. Nos, a mai kutatások és feltárások alapján kijelenthető, hogy hamis állításokról beszélnek és tanítanak bennünket.

Már az első, korabeli történetírók is, mint pl. Cornides, határozottan állítja, hogy a magyar nép egyetlen Istent tisztelt. Az egyik tudósításában

¹ Kiszely István: A magyarság őstörténete 100. p.

így ír a honfoglaló magyarokról: „Árpád vezér, akinek a Mindenek Ura segítője volt, miután felöltötte fegyverét, elrendezte hadrendjét, könyörögve az Úrhoz, könnyeit hullatta”.

Hasonlóképen ír Thúróczy is, akinél ezt olvashatjuk: „Árpád pedig, övéivel megtöltvén szaruját a Duna vizével, a magyarok sokasága előtt, e szarukehely fölött a Mindenható Isten kegyelmét kérte, hogy az Úr ezt a földet örökre nekik adja”.

Theopülaktosz a következőket jegyezte fel a magyarokról: „A turkok (ahogyan ő a magyarokat nevezte) igen ostobán szentnek tartják a tüzet, a levegőt, és a vizet is tisztelik, a földet himnuszokkal dicsőítik, de csupán azt imádják és nevezik Istennek, aki a világmindenséget teremtette”¹.

Megjegyzem, Assisi Szent Ferencet sem nevezzük pogány embernek egyik gyönyörű szerzeménye, a Naphimnusz miatt...

A fent említett forrásrészletek alapján belátható, hogy alapos bizonyítékaink vannak arra, hogy a magyarok egy Istent tiszteltek és imádtak. Felmerül azonban a kérdés, hogy honnan eredhet az „Isten” szavunk?

Az „Isten” szó a legősibb magyar kifejezések egyike. Sokan tévesen gondolkodnak, amikor az Isten nevét a „Deus” szóból származtatják.

Több irányzat is kialakult ezzel kapcsolatban. Egyesek a sumér „Isztán”-ból, míg mások a hettita „Iszten” szóból eredeztetik az elnevezést. Egyes kutatók úgy gondolják, hogy az Isten szó eredetét a perzsáktól vettük át. A magyarok ugyanis vándorlásaik során kapcsolatba kerültek ezzel a néppel is, ők így mondták: „Jisdan,” azaz: „örök tűz.” Ebből eredhet az a tévtanítás, melynek alapján a magyarokat tűzimádókként emlegetik.

A legvalószínűbb azonban, hogy a régi eredetű „Ősten” szóban kell keresnünk a megoldást. Ez a szó jelöli ugyanis azt az Ős Teremtőt, aki teremtette a világot, az állatokat, a növényeket, az égboltot, az égiteket és az embert. Erre az állításra jó bizonyítékul szolgál az Erdélyben található Énlakai templom rovásírásos felirata, mely a templom mennyezetén látható: „Egy az Ősten.”

Érdekes, hogy a hunoknál az Isten neve „Tengri” volt. Megállapítható tehát, hogy a „ten” szótagnak fontos szerepe van. Ez a kis szótag jelentette ugyanis az ősi magyar nyelvben a végtelenséget.

¹ Kállay Ferenc: A pogány magyarok vallása

Az énlakai templom rovásfelirata

Az egy Istenhitre utaló nyomokról árulkodnak a feltárt magyar sírokban talált mellkeresztek is, melyekről ugyancsak hallgat a legtöbb történelemkönyv. Ezek a mellkeresztek ezüstből készültek, és a halottak mellére helyezték azokat. Eme ismert szimbóluma a keresztyénségnek ugyancsak arra utal, hogy az ősmagyarok igenis ismerhették és gyakorolhatták az egyistenhitet. A keresztek megtalálták a honfoglalás-kori tarsolylemezeken, a nők nyakában - bizánci kereszt formájában - valamint a szabadkai temetőben egy övcsaton, áldást osztó aggastyán alakjában is.

„Mellkeresztek”

De vajon hol találkozhattak ősünk a kereszténységgel, és ha találkoztak, vajon mely irányzatát ismerhették? Erre a kérdésre is a fennmaradt írásos emlékek adnak választ.

Napjainkban az elfogadott tanítás a következő: István király volt az, aki a kereszténységet felvette, és nyugati papokat behozatva terjeszteni kezdte azt. Ez részben igaz. De vajon nem ismerhették-e már korábban a magyarok a keresztény tanításokat?

Őseink a kereszténységgel már jóval korábban megismerkedtek, mint azt mi gondolnánk. Az első magyarok körülbelül akkor felvették már a kereszténységet, amikor kapcsolatba kerültek kaukázusi szomszédjukkal, az örményekkel. Az örmények már 285-ben felvették a kereszténységet, püspökeik pedig térítettek az akkori magyarok között.

Prümwart püspök 926 táján Sankt Gallenben, Szent Wikbert pedig 954-ben térített a kalandozó magyarok között, akik szívesen hallgatták és fogadták őket.

Ugyanígy a magyarok keresztény vallási ismeretéről tesznek tanúságot a 860-ból ránk maradt Cyril és Metód legendák is.

A történelmi források konkrét helyzeteket is lejegyeztek, melyek szerint 945-948 táján Bulcsú vezér, Tormás, valamint 953-ban Gyula törzsfő is megkeresztelkedett Konstantinápolyban. Ajtony vezér és Géza fejedelem pedig Vidinben vették fel a keresztiséget.

„A magyarok az égben lakozó Istent mindeneknél feljebb valónak tartják.” (Ibn Fadlan)

„Árpád vezér, akinek a mindenség Istene volt a vezetője...”

„Tas, Szabolcs és Tétény látták, hogy az Isten győzelmet ad nekik, az Isteni kegyelem volt velük...” (Anonymus)

„...Mi a nagy Isten bosszúja vagyunk...” (Lehel monda)

„Árpád a mindenható Isten kegyelmét kérte...” (Thúróczy János Krónikája)

„Isten, és a magyar nép szava szólt a kiáltók hangján.” (Kézai Simon)

A fent említett néhány írásos emlék és a különböző antropológiai és régészeti vizsgálatok tehát arra engednek következtetni, hogy magyar őseink igenis egy Istent tiszteltek és imádtak. Keresztény beállítottságúak voltak, és valószínűleg a keleti kereszténységet ismerhették és követhették. Ha mindez még nem elég meggyőző, akkor felteszem a kérdést: miért nem maradtak fenn magyar istennevek úgy, mint ahogyan a görög vagy római népnél is megfigyelhető? A válasz roppant egyszerű: azért, mert soha nem is voltak más isteneik.

Alapvetően tehát a pusztában élő népek egyistenhívők voltak. Az Istennel és a szellemvilággal papjaik, azaz táltosaik tartották fenn a kapcsolatot. A táltos feladata tehát a gyógyítás mellett a kapcsolatfenntartás ember és Isten, valamint Isten és ember között.

Írányított őstörténetünk egyik legnagyobb csúsztatása, hogy a Szibéria területén élő és tevékenykedő sámánokat önkényesen összemosza az ősi magyar táltosokkal. A szibériai sámán az a személy, aki – jelképesen – közvetít az emberek világa és a szellemek vagy lelkek elképzelt világa között. Legfontosabb jellemzője, hogy elő tudja idézni az extázist, mely

során megváltozott tudatállapotba kerül. A sámán extázisa előidézésére narkotikumokat, kenderfüstöt vagy gombákat használ, „sámánkodásait” szaggatott szarvasbőrruhában végzi, fején sámánkoronát visel és sajátos hangszerén dobol.

A magyar ősi hit világával szemben a finnugor népek vallásában ott szerepel Numio-Tórum, Num-Senke, az Embernevelő isten, Orr-iki, a világfelügyelő férfi, Nádím szent helyei, a halotti báb, a medve-kultusz és még megannyi olyan vallási elem, amely őseinknél sohasem volt jelen; népművészetünkben és hitvilágunkban még csak nyomokban sem lelhető fel.

Sámánjai voltak a lappoknak, az obi-ugoroknak, a madzsu-tunguz népeknek, a paleo-szibériai törzseknek, korjácoknak, csukcsoknak, jukagíroknak, ugyanakkor sem az iráni népeknél, sem a belső-ázsiai hunoknál, ujguroknál és türk népeknél sámánok jelenlétéről, létezéséről nincs tudomásunk.

Ezzel szemben őseinknek a természettudományokban jártas, tudós, gyógyító papjaik, táltosaik voltak.

A gyógyítást végző tudós és a varázslatot űzni akaró sámán között óriási a különbség!

A táltoshoz hozzátartozik a tudás, a másiktól való gondoskodás (tehát a gyógyítás, imádkozás), valamint a természetben megtalálható isteni erők (gyógyfüvek, sugárzások stb.) felismerése és használata. Ősvallásunk papjairól Theophylaktosz írja, hogy „a türköknek papjaik vannak”.

1046-ban Péter király ellen fellázadt Vata fia, János „táltosokat gyűjtött maga köré, akik éneket zengtek az új hit ellen”. Honfoglaló őseink táltosai rendkívül nagy tudás birtokában voltak. Mint a törzs legszűkebb vezetőrétegéhez szorosan hozzátartozóknak, módjukban állt más kultúrák vallásaiból, papjaik tudásából a lehető legtöbbet eltanulva magukévá tenniük. Talán úgy is mondhatnánk, hogy a táltosok azok a nagy tudású emberek, akik a más népek „kusza és véletlenszerű” szellemvilágát a „Magyarok Istene” név alá rendezik.

Elődeink táltosai, Belső-Ázsiától a Kárpát-medencéig megtartva ősi feladataikat, sokat változtak. Ma úgy mondanánk: „modernizálódtak”. A táltosok, mielőtt szolgálataikat végezni kezdték, komoly beavatási szertartáson estek keresztül. Valamilyen módon a táltos-jelöltet elaltatták, és megkezdődött a táltos-jelölt „szétarabolása”. A jelölt három napon keresztül mély álomban volt, és gyakorta tesznek említést arról, hogy a test izzadt, s olykor vérzett is.

A szétdarabolás motívuma azonban még mindig nem világos számunkra. Vajon mit jelent a szó ebben az esetben? Meglepő, de a legjobban a magyar mesevilágból ismerhetjük meg a kifejezés valódi értelmét.

A magyar népmesékben gyakoriak azok a mozzanatok, miszerint egy természetfeletti lény a mesehőst ízekre szedi, azaz feldarabolja. A másik hős vagy hősök ekkor körülveszik, és valamilyen módon összeragasztják a szétszórt testrészeket. Nos, tulajdonképpen a táltos-jelölttel is ez történik. A természetfeletti lények a táltost a vízióban ugyan szétszedik, de erre szükség van, hiszen csak ez által kapja meg a jelölt a tudományt. A többi táltos három napig a jelölt körül várakozik, imádkozik. Amikor eljön az ideje, a táltosok körülállják a fekvő jelöltet és a „szétdarabolt testét” összerakják. Amikor magához tér, újjászületik, ekkor kapja meg az új, tiszta testet, melyben már birtokolja a tudományt.

A táltos elengedhetetlen feladatkörébe tartozott az imádkozás. Az ima a táltos-vallásban mindig énekelt imádság. Az imádkozás során minden esetben felhangzik az énekszó, melynek visszatérő motívuma sokak számára ismerős lehet: „Haj regő rejtem”, vagy „haj rege rajta”. Pontosan nem tudjuk, mit énekelhettek, erős sejtések azonban vannak a ránk maradt töredékek nyomán. A dal üteme mindig monoton, állandó ritmusú, mely fokozatosan gyorsulhat, majd lassulhat. A „haj regő rejtem”, vagy „haj rege rajta” kiáltások visszatérő motívumként figyelhetők meg az énekekben. Egyes kutatók szerint a „haj regő rejtem” jelentése „haj énekbe varázsolom”, vagy valami olyasféle, hogy: „haj, szent állapotban vagyok”. Találtak ugyanis olyan fennmaradt töredékeket, melyek segítségével szilárdan alá lehet támasztani, hogy az eredeti szöveget így lehetett hallani: „Haj regöl, rejtem”. Ezzel a kis módosítással a szó már egy egészen más értelmet kap, hiszen így a jelentése kétféle lehet: „Haj, révüléssel révülök”, vagy „haj, varázslással varázsolom”. Ezzel nyilvánvalóvá válik, hogy a táltos mindenképpen valamilyen szent állapot felé halad. Egyes esetekben az énekben a refrén egy kemény indulatszó, amellyel bőséget, áldást, termést kértek és vártak. A révülés bizonyosan a transzcendens segítségül hívása, áldás kérése. Figyelemfelkeltő, hogy nem kifejezetten a táltosok énekelték és használták dalaikban ezeket a szavakat. A harcosoknál, harcban induló férfiaknál ugyanígy megfigyelhetők ezek az énekes imádságok. A csatakiáltásokban gyakran szerepeltek a fent említett kis kurta szavak, éppen ezért valószínű, hogy a harcos így kérte Isten vezetését, valamint az áldást a lóra, fegyverére és magára.

A táltos énekekből sajnálatos módon csak a fent említett kifejezések maradtak meg, ennek oka, hogy ezeket az énekeket nem jegyezték le és nem is jegyezték meg, mivel ezek mindig rögtönzött versikék voltak.¹

A táltosok elmaradhatatlan hatáskörébe tartozott az imádság és a gyógyítás mellett az áldozatbemutatás.

A legismertebb áldozatbemutatói formula a lóáldozat. Amikor lovat áldoztak, általában egy nagyobb közösségért vagy nemzetségért folyt az áldozatbemutatás. Lovat áldoztak szárazság idején, éhség, betegség idején, de gyakran csaták előtt is. Minden áldozatbemutatásnak megvolt a maga ideje és rendje.

Voltak alkalmak, amikor nem a nagy közösség volt jelen, hiszen a családok külön is vittek áldozati állatokat, amikor úgy gondolták, hálát adnak valamiért Istennek, vagy esetleg kérelemmel akartak a Teremtőhöz fordulni: pl. védelmet kértek valamilyen veszélyben. Ebben az esetben kisebb állatokat, pl. galambot áldoztak. Az áldozat minden esetben ajándék, ill. a hála kifejezése Isten felé.

A szellemvilág az ősi magyar hitvilágban tulajdonképpen majdnem teljesen megegyezik a keresztény nézetekkel, mindössze annyi a különbség, hogy a magyar hitvilágban az angyalokat állatok vagy tündérek helyettesítették.

Egyes szent állatok, mint pl. a turulmadár (kerecsensólyom), szarvas, farkas, Isten hírnökei. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy néhány élőlény mitikus, szinte mesebeli elemekkel és jelzőkkel van felruházva.

Az Isten mellett és körül tevékenykedő hírnökökhöz valószínűleg az asszonyok imádkoztak többször közbenjárásért. Ez érthető, hiszen sok esetben a férfi harcra vagy vadászatra indult, s ilyenkor az asszony egyedül maradt, védelem nélkül. A sírokból előkerült női testek mellett jóval több olyan dísz tárgy, ékszer, mintázott lemez feküdt, melyeken különböző állatokat ábrázoltak, ugyanakkor a férfi sírokra ez nem jellemző. Ezekből a talált tárgyakból következtethetünk arra, hogy azt az ékszer, mely egy bizonyos szent állatot ábrázolt, viselője nagymértékben tisztelte, segítő erőt, közbenjárást, védelmet remélt tőle.

A gyermeksírokban érdekes módon nem lemezeket, hanem állatcsontocskákat találtak. Ezeket a csontokat aprólékos munkával átfúrták és a gyermekek nyakba akasztva hordhatták, vagy az övükre függeszthették. Ezek a csontok vagy házi állatok, vagy vadállatok csontjai, úgy, mint pl. vadlúd, vagy házi lúd szárnycsontja, egerészölyv szárnycsontja, farkas

¹ Diószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága

lábtőcsontja, nyúl lábcsontja, kutya szemfoga, medve agyarfoga, vagy hal csigolyáinak füzére.

Megfigyelhető, hogy a vadászok különösképpen kedvelték azon talizmánok hordozását, melyek által hitték, hogy a vadat könnyebben magukhoz tudják csalogatni. Az állattartók sírjaiból ugyanakkor a leggyakrabban különböző juh- és lócsontocskák kerültek elő.

A táltosok szerepe Európába érve fokozatosan halványodott, de a hagyomány gyökerei olyan mélyek, hogy bizonyos formában máig fennmaradtak füvesasszonyok, javasasszonyok és jóvendőmondók személyében; a táltosok egy-egy részfeladatát ők viszik tovább, asztrológiai ismereteiket az Alföld pásztorai hasznosították, a termékenységrítusok pedig néphagyománnyá váltak népünk körében.

A táltosok munkálkodásaiból ugyancsak a néphagyomány őrizte meg a legtöbb információt. Legmarkánsabban a regösök ritmikus ütemű éneklésében vagy a busó-táncokban és a sokáig élő garabonciás diák személyében lelhetők fel nyomai, de szokásaink, nyelvi fordulataink, sőt néhány régi helynevünk is őrzi személyüket.

Ez a hitvilág tehát semmiképpen sem nevezhető „primitívnek”, hiszen a valóságnak az adott körülményekhez való alkalmazkodásának tekinthető, mely a természettel, az ismeretlennel való szoros kapcsolatból ered.

Az eltűnt táltos szerepe egy ősi hitvilág pusztulásának tragikus jele. A magyarság táltosai is szomorú sorsra jutottak. Egy részük abbahagyta az ősi gyakorlatot, és a nyugati kereszténységet fölvéve igyekezett beilleszkedni az új, számára idegen társadalomba, más részük – aki ellenállt – kivégeztetett. Nem jelent meg többé „táltos ló”, természetes okokkal magyarázták a lidérceket, a sokat jelentő szimbólumok pedig „díszítőelemekké” váltak. A halottakat nyugati keresztény módon útravaló nélkül temették el, és nem tették mellé használati tárgyait, fegyvereit.¹ A feltámadásba vetett hit szimbóluma, hogy a halott a felkelő Nap irányába tekintsen, elavulttá vált, és semmisnek tekintették.

Az ősi hagyomány a „civilizált Európában” babonává minősült.

A pusztában élő népek egyistenhívők voltak. Az Istennel, akit imádtak, a táltosokon keresztül tartották a kapcsolatot. Tudták, hogy a Teremtő „ott van” közöttük, érezhették, hiszen szoros kapcsolatban éltek a természettel, és tisztelettel adóznak a természet elemeinek anélkül, hogy azokat bármilyen módon imádták volna.

¹ Kiszely István: Az ősmagyarok vallása

A mennyei, az égitestek és a természeti erőket megszemélyesítő világkép ott élt hitvilágukban, de az Isten messze kimagaslott közülük.

A honfoglaló magyarok vallásában a teremtő Isten az Egek Ura, ez által az ő akaratából uralkodott népén a főfejedelem.

Ősi, ég-istenhitünk bizonyítéka, hogy az összes hittel kapcsolatos szavunk török, belső-ázsiai eredetű (Isten, lélek, imád, menny, szent, ül, megszentel, boldog, böjt, vétek, bűn, bocsát, búcsú, hisz, hit, terem, örök stb.).

Úgyszólván az egész Bibliát le lehetne fordítani a honfoglalás kori magyarságunk nyelvével. „Pogány-kori” szókinszünkből jóformán csak a „Fiúistenre” vonatkozó hit emlékei hiányoznak. Ezért is keverik össze az európai auktorok a szkítákról, a hunokról, az avarokról, a „türkökről” és a magyarokról kialakított képüket.

A lovakat igen nagy becsben tartották. Egyes feljegyzések alapján voltak vezérek, akik a csata előtt csak bizonyos lovakat válogattak ki, amelyek a csatába indultak.

Az ősi magyar hitvilágban megvolt mind a négy évszaknak a maga színe. Minden alkalommal, amikor csatába indultak, először azt állapították meg, milyen irányban van az ellenség. Amikor az égtájat behatárolták, természetesen az égtájnak megfelelő színű lovakat válogatták ki, és csak az ilyen egyforma, az égtájnak megfelelő színű lovak hátán indultak el a harcosok a csatába.

A szarvast és a turulmadarat őseink szintén nagyon tisztelték, szent állatnak tartották. Nagyon érdekes, hogy a szarvas-motívum által erős szálak köthetik össze a magyarokat a sumérekkel. Sokak számára ismeretes ugyanis egy bizonyos szarvas-motívum, mely ugyanúgy megtalálható a sumér és a magyar hitvilág rajzos ábráiban. Ez az a kép, melyen egy, a két első lábán térdelő szarvas látható, amelynek feje hátra hajlik, így visszafelé néz. Eme kép jelentését majdnem bizonyosra vehetjük, hogy ismerjük: A szarvas ugyanis a magyar hitvilágban a vezér állat, amelyik a népet vezeti, de nem csak a hazába, hanem a további boldogulásban is utat mutat: a mindig utat mutató szent állat, amely a múltba néz, de előre felé halad a helyes úton vezetve a népet.

Az égitestek ugyanígy fontos szerepet játszanak, hiszen a Nap, a Hold és a csillagok a természet látható erőit képviselik, melyek közül Isten személye az, aki kimagaslík. Az égitesteket minden évszakban figyelték, és ezáltal szent időket kötöttek hozzájuk.

Szent idők általában a legtöbb esetben nap-éj fordulókhöz kapcsolódnak, melyek a tavaszi és az őszi nap-éj egyenlőség, valamint a nyári és a téli napforduló. Ezek közül a nyári és a téli játszotta a legfontosabb sze-

repet. Ennek oka, hogy a tavaszi és az őszi forduló a boldogasszonyhoz kapcsolódott, a nyári és a téli forduló pedig a Naphoz, a Nap Atyához, azaz a Magyarok Istenéhez.

A félreértés elkerülése végett meg kell jegyezni, hogy az ősmagyarok nem a Napot tisztelték, a Nap csupán Isten fizikai megjelenése.

A „magyarok Istene” a mitologikus istenhit fő alakja. Többféleképpen is nevezték, mint például Teremtő Isten vagy Öreg Isten. Ő a világ teremtője, ő a gondviselő, a szerető, igazságos, minden nép és minden ember életét, sorsát figyelő és fenntartó, ha kell büntető felsőbbrendű lény, aki az égben lakik, és onnan figyel mindenkit.

Olykor tulajdonítottak neki villámszóró funkciót is, „istennyila”, vagy „mennykő” formájában. Az ősi magyar hitvilág Istenképéről a legtöbbet a népmesékből, az írott forrásokból, a népszokásokból ismerünk. Népünk körében Istent általában férfiként testesítették meg képzeletükben.

A későbbiek során a honfoglaló népre - mint azt tudjuk - próbáltak ráerőltetni bizonyos elemeket, bizonyos elemeket pedig igyekeztek eltörölni, ugyanakkor a liturgiákban, egyházi szokásokban, ünnepekben azok mégis fennmaradtak. Középkori templomokban a mai napig láthatók ezen nyomok, a jó és a gonosz állandó harcának megjelenítései. Ezek a hősök általában férfiak, mint László király (a fény) és a kun harcos (sötétség), de később megjelennek női elemek is, úgy mint pl. a Boldogasszony. A Boldogasszony szerepe figyelemre méltó a magyar hitvilágban, és ezzel együtt felmerül a kérdés, hogy vajon miben különbözött a római katolikus egyház által imádott és tisztelt szűz Máriától? A választ mindenki eldöntheti az alábbi sorokban:

Hitvilágunkban a Boldogasszony nem más, mint az örvendező istenanya, kinek eredete nem tiszta. Valahol a belső-ázsiai tartózkodásunk során jelenik meg a vallásban. Ugyanúgy, mint a keresztény vallásban a boldogasszony vagy boldoganya egy életet adó személy. Meglepő, de a Kárpát-medencébe a „Szűz Mária” fogalmat sem a katolikus egyház vezette be, hanem őseink, melyet majdnem bizonyosan egyik eredetmitológiánkból, Emese történetéből vehettek át. A magyarok tehát Máriát Szűz Máriának nevezik, ami teljesen egyedülálló, hiszen Európában mindenütt „Szent Mária“, azaz „Heilige Maria“, vagy „Santa Maria“ néven emlegetik. Az európai népek Máriát a holdon, míg őseink érdekes módon a napon ábrázolják.

A magyar nép hét boldogasszonyt tisztelt, melyet a mai katolikus egyház szintén átvett a „pogány, több istent tisztelő” magyar nép vallásából. A hét közül a legnagyobb tiszteletnek örvend a Nagyboldogasszony,

a többiek a hiedelem szerint az ő leányai, úgymint: Szülő, Fájdalmas, Gyertyaszentelő, Sarlós, Segítő és Havi Boldogasszonyok.

A gelencei Szt. Imre templom freskója

Fontos bizonyítékként szolgál a gelencei templomban talált Mária kép is, hiszen a XIV-XV. században festett képen jól látható a mellkereszt motívum, ugyanakkor rovásírásos feliratok is találhatók a ruháján. Látható tehát, hogy a kép alkotójának több száz évvel a honfoglalás után is fontosak az ősi magyar szimbólumok. Ez jelzésként is felfogható, hiszen a művész tisztában volt az ősi kultúra és vallás jelentőségével. Szent Máriát ez a festő is Boldogasszonnyal azonosítja.

Látható tehát, hogy a folyamatos üldöztetés ellenére a vallás lükettése nem apadt el még a XV. században sem.¹

Nem véletlen tehát, hogy István király sikeresen bevezethette Magyarországon a Mária-kultuszt, Mária kegyeibe ajánlhatta az országot, hiszen a katolikus egyház által ismert Szent Mária teljességgel megegyezett a magyarok Boldogasszonyával.²

Őseink a Kárpát-medence elfoglalása előtt vándorló életmódot folytattak, templomokat nem építettek, hanem úgynevezett szent helyeken imádkoztak és mutatták be áldozataikat a Teremtőnek.

A szent helyekről a legkorábbi információkat I. László király írnokainak feljegyzéseiből ismerjük, a király ugyanis keményen fellépett ezen szent helyek látogatása ellen. A törvény így szólt: „Akik pogány szokás szerint kutak mellett áldoznak, vagy fákhoz, forrásokhoz, kövekhez ajándékokat visznek, bűnükért egy ökörrel fizessenek”.³

¹ Zsombori Sándor: Ősi kelképek Árpád – házi királyaink pénzein

² Kiszely István: Az ősmagyarok vallása

³ Kállay Ferenc: A pogány magyarok vallása

A természeti elemeket őseink tisztelték ugyan, de amint szó volt már róla, soha nem imádták. Ezeken a szent helyeken az Istent keresték.

Az elemeket anyácskának hívták, mely elnevezés arra utal, hogy ezek az elemek – víz, föld, tűz, levegő – életet adnak, mint az anya. A víz különösképpen fontos szerepet játszott hitvilágunkban. A vízből élet származott, oltotta az emberek és állatok szomját, táplálékot nyújtott a vízi madarak, rákok és a halak által. Mindezek mellett a közlekedést is nagymértékben megkönnyítette. Nem véletlen tehát, hogy őseink előszeretettel telepedtek le folyó- vagy tópartokon, és mutattak be itt áldozatokat. A vizet „éltető anyának” nevezték, mert a hiedelem szerint a vízanya által táplálta Isten a népeket. A folyók ősi hitvilágunkban az emberi élet egyes állomásait is szimbolizálták. A források jelképezték a születést és a házasságkötést, az új élet elindulását. A torkolatok pedig a halált szimbolizálták.

Az ősi magyar hitvilágban ugyanakkor a vízzel kapcsolatos fontos szokás volt az úgynevezett „vízbemártás”. Őseink hite szerint a víznek tisztító hatása is volt. Több esetben olvashatunk olyan feljegyzésekről, melyekben leírják, hogy ha valakiről azt tartották, hogy gyanús személy, vagy ha valamilyen vétke volt, a folyóba mártották, hogy a víz megtisztítsa vétkeitől, és a folyó elvigye a bűnöket. Kísértetiesen nagy a hasonlóság a régi, bibliai zsidó népszokással, amikor egy kecskére helyezte a pap a nép vétkeit, hogy azt az állat a pusztába vigye. Ez a szokás hosszú ideig fennmaradt, hiszen tudunk róla, hogy még maga Báthory István is belemerült a Körös vizébe. Sok magyar település is a vízhez való kötődés által kapta nevét, mint pl. Zsitvató, Marcaltó, ugyanakkor több területet is ennek alapján neveztek el, mint pl. Bodrogekő, Marosköz, Rábaköz. A vizek mellett és közelében gyakorta temetkeztek is, így pl. Attila király temetéséről írják, hogy valahol a Tisza folyóba temették el, ugyanakkor Árpád vezért is egy forrás mellett helyezték nyugalomra.

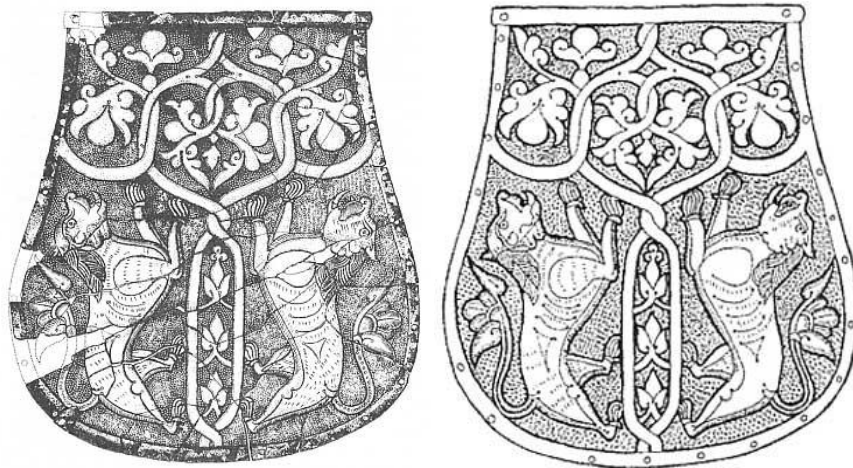
A vízzel kapcsolatos csodálatos történetek a mondákban és népmesékben maradtak fenn, amikor is valamely hős lovának patkónyomában víz fakadt, vagy lándzsájával vizet fakasztott, vagy hogy valaki szarvassá, medvévé, vagy farkassá változott, ha az állat lábnyomában lévő pocsolyából ivott.

A föld tisztelete ugyancsak elterjedt volt őseink hitvilágában. A földet mindig sokra tartották és énekekkel dicsérték. Több népdalban fennmaradt a földhöz való ragaszkodás és a föld szeretete, mely a mai napig mélyen érinti a magyar embert, amikor hazáról, anyaföldről vagy szülőföldről szól a vers, az ének.

A földet „földanyácskának” hívták, és nagy becsben tartották. Hitük szerint minden, ami a földön él, a földanya méhéből származik. A

földanya világra hozza gyermekeit, gyümölcseit, s végül minden és mindenki bele tér vissza halálakor.

A kövek, hegyek és fák szintén fontos szerepet játszottak a magyar hitvilágban. Ezekhez a szent helyekhez gyakran kötötték az esküvőket, népgyűléseket, eskütételeket és a különböző emlékhelyeket. A hegyekről Anonymus tesz a legtöbb említést, miszerint itt volt szokás bemutatni a fontos áldozatokat. Több esetben a hegy nem volt más, mint egy mesterségesen felépített domb, mely azt jelképezte, hogy az áldozatot bemutató személy közelebb van az éghez, azaz az Istenhez.¹

A termékenységet ábrázoló kép: Két oroszlán őrzi az életfát

Az életfa ábrázolása

A fákat és köveket a különböző temetkezési szertartásokon is felhasználták, a sírhelyeket ezzel takargatták be, hogy a halott lelke nyugalomban pihenhessen.

A fa ábrázolása ugyanakkor igencsak elterjedt volt őseink körében, hiszen a fa az életet szimbolizálta. Több tarsolylemezen, tegezen, ékszeren látható a hétágú fa egymagában, mint az élet és az összetartozás szimbóluma, vagy a hétágú fa, melyet két

¹ Diószegi Vilmos: Az Ősi magyar hitvilág

oroszlán őriz, a termékenységét szimbolizálva.¹

Az égig érő fa, más néven világfa vagy életfa, az ősi magyar népművészet és vallás egyik legjellegzetesebb motívuma, jelképe. Eredete nem más, mint hogy őseink figyelték a természetet és a benne munkálkodó Istent. Látták, miként növekednek a növények, hogyan születnek a bimbók, hogy nyílnak és hervadnak el a virágok, miként jön el az elmúlás. A születés és a halál a szemük előtt játszódott le, és teljesen hasonlatos az ember életével. Megfigyelték, hogy a virágok a tél elmúltával, a halál után újjá élednek. Így jelent meg ebben a vallásban is az örök megújulás, a feltámadás fogalma. Ugyanúgy, mint ahogyan a természet is meghal és újjáéled, az ember is egy megújuláson megy keresztül. Az emberek saját életüket átvitték a fa életére, mégpedig egy olyan fáéra, ahová csak a kiválasztottak juthatnak el, egy mesés hely, ahová mindenki vágyott.

Az életfát mindig ugyanúgy ábrázolták, az ágak és a virágok száma szigorúan megszabott. Általában a hármas elosztás volt a jellemző, ritkább esetekben találkozunk hét vagy kilenc ággal. A fa ágai között ábrázolták a Napot és a Holdat. A Nap a férfi, a Hold pedig a nő szimbóluma. Egyes esetekben az életfát szarvas agancsai közt ábrázolják, mely szintén a folyamatos elmúlást és a megújulást fejezi ki, emellett az agancsok, ahogy a fát körülölelik, az összetartozást szimbolizálják.²

Ősi hitvilágunkban fontos szerepük volt az elődöknek. Tiszteletükkel függött össze az állandóan égő nemzetségi tűzhely, a különféle temetkezési szertartások és az emléktorok. Róluk emlékeztek meg őseink tűzre vetve az étel első darabját és az ital első cseppjét.

A sötétség hatalmainak őseink hite szerint az igazi ideje az éjszaka. Elűzésük legjobb fegyvere a Nap tükre, a melegítő és világító tűz, amiben őseink tanyáznak, ezért nem szabad a tűznek kialudni. A tűzhely körül foglaltak helyet a családi és nemzetségi jelképek, melyeket Szent Gellért „szkíta bálványoknak” nevezett.

Ezeket a mély értelmű és éltető szimbólumokat alacsonyította le az európai „kultúra” „tűzimádássá” és „bálványimádássá”.

A halottal együtt eltemették a fegyvereit, szeretett tárgyait, olykor a lovát is, mert hitték, hogy az ember és az Isten közt megbonthatatlan egység van, ezért az élet nem ér véget a földön, hanem a másvilágon folytatódik.

¹ Ipolyi Arnold: Magyar Mythologia 193. p.

² Kiszely István: Az ősmagyarok vallása

A nagycsalád munkamegosztása hitük szerint folytatódott a túlvilágon is, a férfiak a Nap és a Hold pályájával törődtek, az asszonyok az élet vizére és a születendő gyermek lelkére ügyeltek.

A becsületes embernek hét őst kellett ismernie. A kereszténység felvételével az égi nagycsaládok rétegei lassan a múltba veszttek és kialakult belőlük a rétegekre osztott mennyország. Az alsó rétegekben lakik az isteni lények többsége, felfelé haladva egyre kevesebb lény tartózkodik, míg legfelül székel az Úristen. Ehhez a világos rendhez járul még hozzá a teremttessel kapcsolatos hitvilágunk, miszerint ami létezik, azt teremtetett dolognak képzeljük.

A temetők sok vitás kérdésekre adhatnak választ a magyar hitvilággal kapcsolatban. A legtöbb kutatás alátámasztja, hogy a férfi halottakat általában lovukkal és fegyvereikkel együtt temették el, de ugyanez a jelenség megfigyelhető a női síroknál is. A különbség mindösszesen annyi, hogy a fegyverek és a lószerszámok sokkal díszesebbek voltak a női sírok esetében.¹ A temetési szertartást mindig a táltos vezette le. Imádkozhatott az Istenhez, a szellemekhez, hogy fogadják el az újonnan érkezőt, és viseljék gondját a családnak, akiket most itt kellett hagynia. Hogy hogyan és miként zajlottak a temetési szertartások, és hogy pontosan mit is értünk a gyász ideje alatt, mint szent idő, azt több kutató sokféleképpen tárja elénk. Vannak, akik állítása szerint nem egy helyre temetkeztek őseink. Több példa is szolgál olyan állítás gyanánt, hogy egyeseket nem temetőbe, hanem külön más szent helyre temettek el.

Árpád vezért nem temetőben, hanem víz mellé temették el. Ugyanez vonatkozik Botond hadvezérre is, akit szintén patakparton temettek el.² A legtöbben azonban úgy gondolják, hogy temetőbe temetkeztek, egy helyre, a temetőknek pedig komoly rendje és rendszere volt. A temetők közepén foglaltak helyet az előkelőbbek, a temető széle felé a ranglétrán lefelé haladva a többiek. Ezek a nagycsaládos temetők. Tudunk ugyanakkor úgynevezett háromsoros temetőkről, melyeket a mai Románia területén tártak fel. A háromsoros temetők első sorában lovas sírok, majd férfi sírok, végül pedig női és gyermeksírok találhatók.

A halottat a sírban mindig arccal a felkelő Nap irányába fordították, mely szimbolizálta, hogy amint a Nap felkél, úgy támad majd fel a halott lelke is.

Egy népet, egy nemzetet nem más, mint szellemi, tárgyi, vallási kultúrája és nyelve határoz meg. Őseink egy olyan népcsoportot alkottak,

¹ Diószegi Vilmos: Az ősi magyar hitvilág

² Horváth János: A régi magyarok vallásbéli állapotjokról

akik testalkatukban, élettani tulajdonságaikban, zene és táncvilágukban, hitvilágukban, mesevilágukban, írásbeliségükben, néprajzi világukban, költészetükben, nyelvükben és írásukban egyedülállót alkottak, s ez által minden európai nép közül messze kimagaslottak. Ez a mi eredetünk alapja. A magyar nép Európában az egyetlen, amely nem indoeurópai eredetű. Ez tette lehetővé azt, hogy ebben az idegen tengerben volt egy sziget a Kárpát-medencében, mely megmaradhatott, s szellemi kultúráját, nyelvét és Istenbe vetett hitét meg tudta őrizni. Több nép is élt Európa szívében, de a gerincét mégis a 895-ben ide érkező ötszázezernyi honfoglaló alkotta.

Írásommal népünk gyökereit, múltját, vallását vizsgáltam, s túlszaksok nélkül próbáltam rávilágítani az igazságra: őstörténetünket igenis meghamisították a monarchista és marxista ideológiák. A magyar nép ősi vallása ugyanakkor nem köthető ideológiákhoz. A tudatosan elferdített, hazug, hamis őstörténet – finnugrizmus – rettentően káros hatással van népünk múltjának megismerésére, s ezáltal jövőnk jó irányba való haladására. Ősi magyar történelmünk és vallásvilágunk nem más, mint egy nagy ház, melynek még nem ismerjük minden kövét és tégláját, de hiszem, hogy lassan, mások eredményeit felhasználva és összevetve az utókor előtt felépülhet majd a ház, és akkor beláthatja mindenki: igenis, büszkéek lehetünk múltunkra. Nincs mit szégyellenünk, hiszen nem pogány hitű, bálványimádó népek közül származunk, hanem egy csodálatos lovas kultúrájú, hitvilágában és kultúrájában gazdag, erős nemzethez, aki meg tudta tartani a világ legtermékenyebb medencéjét, nyelvét, vallását, és meg tudott maradni egy számára idegen indoeurópai tengerben.

Felhasznált irodalom

- Diószegi Vilmos: Az ősi magyar hitvilág, Budapest: Akadémia kiadó, 1978.
- Horváth János: A régi magyarok vallásbéli állapotjokról – tudományos gyűjtemény, 1817.
- Ipolyi Arnold: Magyar Mythologia, Pest: 1854.
- Diószegi Vilmos: Az Ősi magyar hitvilág, Budapest: Akadémia kiadó, 1978.
- Zsombori Sándor: Ősi jelképek Árpád-házi királyaink pénzein Pécel: 2007.
- Kállay Ferenc: A pogány magyarok vallása, Pest, 1861.